

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

13.09.2023. Nr. 1-8/26

Veselības ministrija
vm@vm.gov.lv

Par Ministru kabineta 2022.gada 3.maija noteikumiem Nr.272 “Noteikumi par kompensāciju par vakcīnas pret Covid-19 infekciju blakusparādību izraisīto smagu vai vidēji smagu kaitējumu pacienta veselībai vai dzīvībai”

Tiesībsargs ir izvērtējis Ministru kabineta 2022.gada 3.maija noteikumu Nr.272 “Noteikumi par kompensāciju par vakcīnas pret Covid-19 infekciju blakusparādību izraisīto smagu vai vidēji smagu kaitējumu pacienta veselībai vai dzīvībai” (turpmāk – Noteikumi Nr.272) regulējumu, uz kura pamata var tikt atteikta kompensācija par veselībai nodarīto kaitējumu, kas radies vakcīnas pret Covid-19 infekciju (turpmāk – vakcīna pret Covid-19) izraisīto blakusparādību dēļ, ja diagnoze nav iekļauta konkrētās vakcīnas pret Covid-19 izraisīto blakusparādību sarakstā, un nonācis pie šādiem secinājumiem.

Noteikumi Nr.272, cita starpā, paredz nosacījumus, kuru neizpildes gadījumā Aģentūrai ir pienākums atstāt kompensācijas pieteikumu bez izskatīšanas, nevērtējot to pēc būtības. Saskaņā ar Noteikumu Nr.272 3.punktu kompensāciju piešķir, ja pacienta veselībai vai dzīvībai nodarītais smagais vai vidēji smagais kaitējums ir tieši saistīts ar vakcīnas pret Covid-19 izraisītu blakusparādību un ir izpildīti 3.1.-3.3.apakšpunktā minētie nosacījumi, tostarp – blakusparādība ir minēta vakcīnas pret Covid-19 zāļu aprakstā. Savukārt saskaņā ar Noteikumu Nr.272 8.1.apakšpunktu Aģentūrai ir pienākums pieņemt lēmumu par atteikumu izskatīt iesniegumu gadījumā, ja iespējamā zāļu blakusparādība nav iekļauta lietotās vakcīnas pret Covid-19 zāļu aprakstā.

Noteikumi Nr.272 ir izdoti uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma (turpmāk – Likums) 49.⁷panta pamata. Minētā panta pirmā daļa noteic, ka Ministru kabinets nosaka prasības un kārtību, kādā pieprasa, piešķir un izmaksā kompensāciju vai atsaka tās piešķiršanu, kā arī nosaka izmaksājamās kompensācijas apmēru atbilstoši kaitējuma smagumam, nepārsniedzot 142 290 *euro*, ja radies smags vai vidēji smags kaitējums pacienta veselībai vai dzīvībai apstiprināto vakcīnas pret Covid-19 blakusparādību dēļ. Tātad likumdevējs ir deleģējis Ministru kabinetam tiesības noteikt prasības, kādām jāizpildās, lai varētu tikt piešķirta kompensācija.

Likuma 49.⁷panta trešā daļa paredz, ka iesniegumu par kompensācijas saņemšanu varēs iesniegt ne vēlāk kā divu gadu laikā no kaitējuma atklāšanas dienas, taču ne vēlāk kā triju gadu laikā no vakcinācijas dienas. Ņemot vērā, ka vakcīnu blakusparādību saraksts tiek pastāvīgi papildināts, nav izslēgta iespēja, ka kompensācijai būs iespēja pieteikties nākotnē, kad attiecīgā diagnoze tiks iekļauta vakcīnas blakusparādību sarakstā. Vienlaikus Likuma 49.⁷panta trešajā daļā noteiktais iesnieguma iesniegšanas termiņš pirmsšķietami ierobežo šīs tiesības.

Pastāv gadījumi, kad ārstu konsilijs ir atzinis, ka personai noteikto diagnozi ir izraisījusi konkrētā Covid-19 vakcīna, kā arī vakcīnas blakusparādību aprakstā ir minēti diagnozei raksturīgie simptomi, bet ne pati diagnoze. Tomēr, pat pastāvot ārstu konsilija slēdzienam par diagnozes saistību ar Covid-19 vakcīnu, atbilstoši Noteikumu Nr.272 regulējumam Aģentūrai ir pienākums atstāt kompensācijas iesniegumu bez izskatīšanas.

Jāņem vērā, ka prasība vakcinēties vairākām sabiedrības grupām (medicīnas darbiniekiem, valsts iestāžu darbiniekiem u.c.) bija obligāta. Veselības traucējumi, ko saskaņā ar ārstu konsilija atzinumu, ir izraisījusi konkrētā Covid-19 vakcīna, var ierobežot cilvēka dzīves kvalitāti, tai skaitā, ierobežot iespēju pilnvērtīgi veikt darba pienākumus, izraisot tādas negatīvas sekas, kā ienākumu samazināšanās un dzīves līmeņa pazemināšanās.

Noteikumu Nr.272 anotācijas 1.3.sadaļas 1.punktā norādīts, ka, “ņemot vērā valsts noteikto pienākumu vakcinēties pret Covid-19 infekciju, valstij ir nepieciešams izstrādāt garantijas mehānismu gadījumā, ja vakcīnas pret Covid-19 infekcijas izraisītu blakusparādības dēļ pacienta veselībai vai dzīvībai ir radies smags vai vidēji smags kaitējums, tādējādi nosakot kārtību un prasības, kādā pacientam piešķir kompensāciju.”

Līdz ar to secināms, ka šobrīd Noteikumos Nr.272 noteiktajā garantijas mehānismā ir nepilnības, kas liedz visos gadījumos panākt normatīvā regulējuma mērķi, proti, kompensēt personas veselībai nodarīto kaitējumu, valstij uzņemoties atbildību par valsts uzliktā pienākuma sekām.

Ņemot vērā minēto, normatīvais regulējums būtu papildināms, piemēram, nosakot, ka pieteikums kompensācijai var tikt izskatīts (Aģentūrai nav pienākuma atstāt pieteikumu bez izskatīšanas) arī gadījumā, ja Covid-19 vakcīnas blakusparādību sarakstā nav norādīta konkrētā diagnoze vai simptomi, taču ārstu konsilijs ir atzinis, ka veselības stāvokļa pasliktināšanās, konkrētā diagnoze vai simptomi ir vakcīnas pret Covid-19 izraisīti.

Aicinu Veselības ministriju kā nozares kompetento iestādi rosināt grozījumus Noteikumos Nr.272 vai piedāvāt savu redzējumu normatīvā regulējuma pilnveidošanai. Lūdzu ministriju sniegt viedokli līdz **š.g. 16. oktobrim**.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons